

ANALYTICKÁ ČÁST

ANALYTIC PART

3. STÁTNÍ ROZPOČTOVÉ VÝDAJE NA VÝZKUM A VÝVOJ V ČR

3.1. Základní údaje

Ve schválené verzi státního rozpočtu České republiky na rok 2021 byly výdaje na podporu výzkumu a vývoje (dále jen VaV) stanoveny ve výši 37,5 mld. Kč. Skutečné čerpání finančních prostředků bylo vyšší o 0,8 mld. Kč a dosáhlo **38,3 mld. Kč (ukazatel GBARD)**. Rozdíl mezi skutečně čerpanými prostředky na VaV ze státního rozpočtu a zákonem schválené podpoře je způsoben především zapojením nároků z tzv. nespotřebovaných výdajů na VaV z minulých let. V roce 2021 byly na VaV ze státního rozpočtu čerpány nespotřebované nároky z minulých let ve výši 2,5 mld. Kč. Souhrnná částka nevyužitých finančních prostředků z roku 2021 a z předchozích let dosáhla k 1. 1. 2022 hodnoty 3,3 mld. Kč. Tato suma je pak k dispozici pro využití v dalších letech. Pro doplnění, nevyužité prostředky na VaV (nespotřebované nároky) dosáhly nejvyšší hodnoty ke konci roku 2018, a to 7,3 mld. Kč.

TAB 3-1: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR v mld. Kč

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Údaje podle schváleného rozpočtu na daný rok	25,9	26,6	26,1	26,6	26,9	29,1	32,7	34,8	36,0	36,2	37,5
Skutečné údaje podle státního závěrečného účtu (GBARD)	25,8	26,2	26,7	27,3	27,9	28,0	30,7	33,4	35,8	38,1	38,3
<i>Rozdíl mezi skutečnými a schválenými výdaji</i>	-0,1	-0,5	0,6	0,7	1,0	-1,1	-2,0	-1,4	-0,2	1,8	0,8

Kromě výše uvedené částky 38,3 mld. Kč, bylo ze státního rozpočtu v roce 2021 uvolněno dalších **8,3 mld. Kč na předfinancování prostředků na VaV krytých z rozpočtu EU**, které se zahrnují mezi veřejné zahraniční zdroje a nejsou tak součástí ukazatele GBARD.

Veškeré zde dále uvedené údaje o státních rozpočtových výdajích na VaV (ukazatel GBARD), pokud není uvedeno jinak, vycházejí z částek skutečně vynaložených v daném roce na VaV, tak jak byly uvedeny ve **státním závěrečném účtu** pro daný rok.¹⁵ Pokud jde o financování VaV ze zdrojů EU, ukazatel GBARD zahrnuje pouze tzv. národní zdroje, tj. spolufinancování Strukturálních a investičních fondů EU ze státního rozpočtu ČR, ale nikoliv jejich předfinancování.

Státní rozpočet je dlouhodobě druhým nejdůležitějším zdrojem financování VaV prováděného na území České republiky (dále ČR). V roce 2021 se podílel z téměř jedné třetiny na celkových výdajích na VaV v ČR (ukazatel GERD), které dosáhly 121,9 mld. Kč – podrobněji viz graf č. 3-2. Na prvním místě jsou soukromé zdroje tuzemských a zahraničních podniků, ze kterých bylo v roce 2021 na VaV v Česku vynaloženo 72,8 mld. Kč¹⁶.

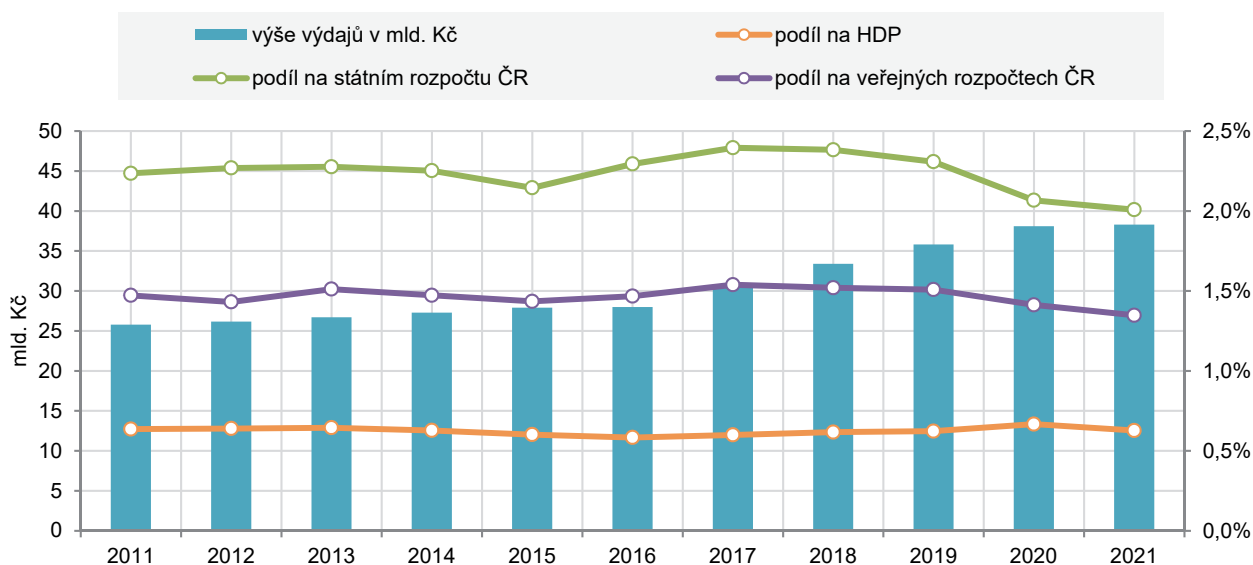
Ve srovnání s rokem 2020 vzrostla státní podpora VaV v ČR o půl procentního bodu, v absolutním vyjádření se jednalo o nárůst 0,2 mld. Kč. Jde o nejnižší absolutní nárůst od roku 2010, a to především v porovnání s výrazným navyšováním prostředků státu na tuto činnost v předchozích 4 letech (2017 až 2020), kdy tyto výdaje rostly v průměru o 2,5 mld. Kč ročně, procentuálně o 8 %. Při zohlednění inflace došlo meziročně k propadu financování této činnosti ze státního rozpočtu.

Za posledních deset let byl ze státního rozpočtu podpořen VaV v hodnotě 312 mld. Kč. Průměrné roční tempo růstu státních rozpočtových výdajů na VaV za posledních deset let dosáhlo 4,3 %. V porovnání s rokem 2011, kdy ukazatel GBARD dosáhl hodnoty 25,8 mld. Kč, státní podpora VaV do roku 2021 narostla o polovinu, což v absolutním vyjádření představuje nárůst o 12,5 mld. Kč.

¹⁵ <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2021/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2021-47400>

¹⁶ Podrobnější údaje o financování výzkumu a vývoje z jednotlivých zdrojů zjištěné v rámci Ročního zjišťování o výzkumu a vývoji VTR 5-01 naleznete na následujícím odkazu: https://www.czso.cz/csu/czso/statistika_vyzkumu_a_vyvoje

GRAF 3-1: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR; 2011–2021

Uvedená částka státních rozpočtových výdajů na VaV (ukazatel GBARD) v roce 2021 odpovídala **0,63 % hrubého domácího produktu (HDP)**. V roce 2020 dosáhl podíl GBARD na HDP 0,67 %. Šlo sice o nejvyšší hodnotu od roku 2000, odkdy jsou tyto údaje za ČR k dispozici, ale výrazný meziroční nárůst tohoto podílového ukazatele byl z velké části způsoben meziročním poklesem HDP v roce 2020 z důvodu probíhající pandemie koronaviru.

Na **celkových výdajích státního rozpočtu** se státní rozpočtové výdaje na VaV v roce 2021 podílely **2,01 %** a na **celkových veřejných rozpočtech** (podílový ukazatel používaný pro mezinárodní srovnání) pak **1,35 %**. Podíl GBARD na celkových výdajích státního rozpočtu ČR od roku 2018 klesá. Z nejvyšší doposud zaznamenané hodnoty 2,4 % v roce 2017 podíl poklesl na 2,01 % v roce 2021.

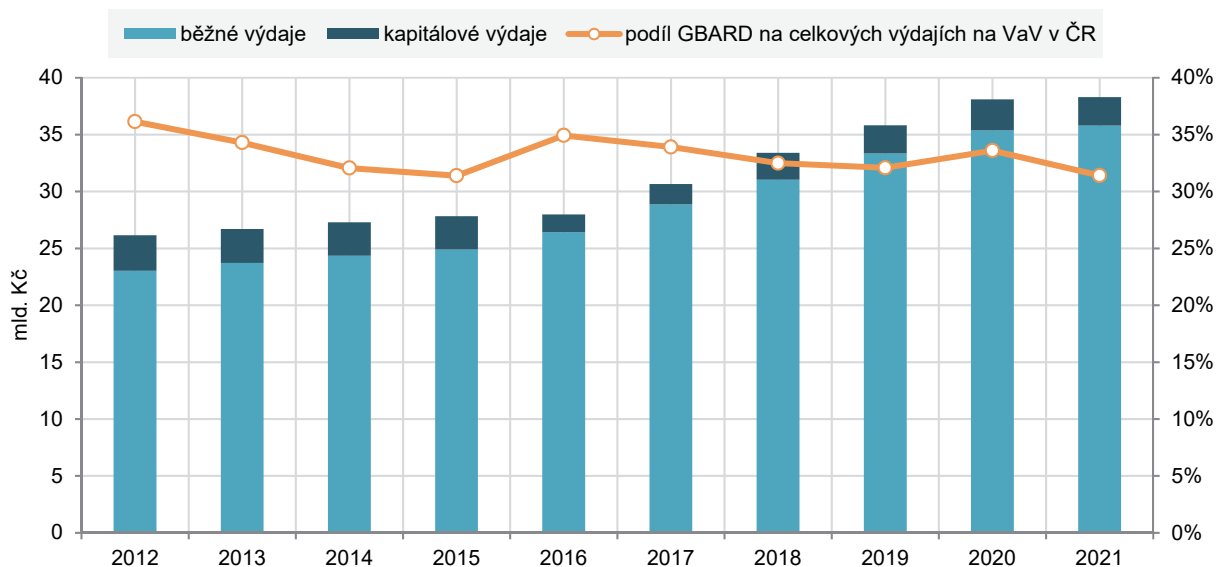
TAB 3-2: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR – základní podílové ukazatele

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podíl na HDP	0,64%	0,64%	0,64%	0,63%	0,60%	0,58%	0,60%	0,62%	0,62%	0,67%	0,63%
Podíl na státním rozpočtu ČR	2,24%	2,27%	2,28%	2,25%	2,15%	2,29%	2,40%	2,38%	2,31%	2,07%	2,01%
Podíl na veřejných rozpočtech ČR	1,47%	1,43%	1,51%	1,47%	1,43%	1,47%	1,54%	1,52%	1,51%	1,42%	1,35%

3.2 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle typu výdajů

Převážná část státní rozpočtové podpory VaV spadá do kategorie běžných výdajů. Jedná se zejména o mzdové náklady a ostatní neinvestiční výdaje, kam spadá nákup materiálu, vybavení, energií, administrativní a ostatní režijní náklady přímo související s VaV. V roce 2021 činily **běžné výdaje 35,8 mld. Kč**, což odpovídá podílu 93,4 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. Tyto neinvestiční výdaje na VaV ze státního rozpočtu rostly především v letech 2016 až 2020, a to v souvislosti s růstem mzdových nákladů na výzkumné pracovníky.

Podíl **kapitálových výdajů** na GBARD dosáhl v minulém roce 6,6 %, což v absolutním vyjádření představuje částku **2,5 mld. Kč**. Jedná se o dlouhodobý nehmotný majetek, pozemky, budovy, stavby a ostatní dlouhodobý hmotný majetek (např. stroje, přístroje a zařízení apod.). Kapitálové výdaje úzce souvisí zejména s čerpáním unijních fondů a budováním výzkumné infrastruktury. Oproti předchozímu roku se podíl kapitálových výdajů na VaV snížil o 0,2 procentního bodu, jejich nejvyšší podíl (12 %) byl zaznamenan v roce 2012, od kterého jsou data v tomto členění dostupná.

GRAF 3-2: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR podle typu výdajů (mld. Kč; %); 2012–2021

V rámci jednotlivých rozpočtových kapitol podílejících se na financování VaV ze státního rozpočtu vykázalo nejvyšší podíl kapitálových výdajů na VaV Ministerstvo dopravy, a to téměř polovinu (43,6 %). Následuje Akademie věd ČR (20,1 % z rozpočtu AV ČR), kde se jedná zejména o financování infrastruktury ústavů AV ČR, a dále Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo obrany (shodně 11,9 %). U Ministerstva průmyslu a obchodu podíl činil 8,2 %. Ministerstvo vnitra vynaložilo na kapitálové výdaje související s VaV 5,1 % z celkových výdajů na VaV, které v roce 2021 rozdělovalo. V případě resortu, který rozděluje na podporu výzkumu a vývoje nejvíce peněz – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – dosáhl podíl kapitálových výdajů 4,7 %. Naopak téměř nulové kapitálové výdaje na VaV najdeme v rozpočtových kapitolách, které poskytují převážně účelovou podporu, jako jsou Technologická a Grantová agentura.

3.3 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle formy financování

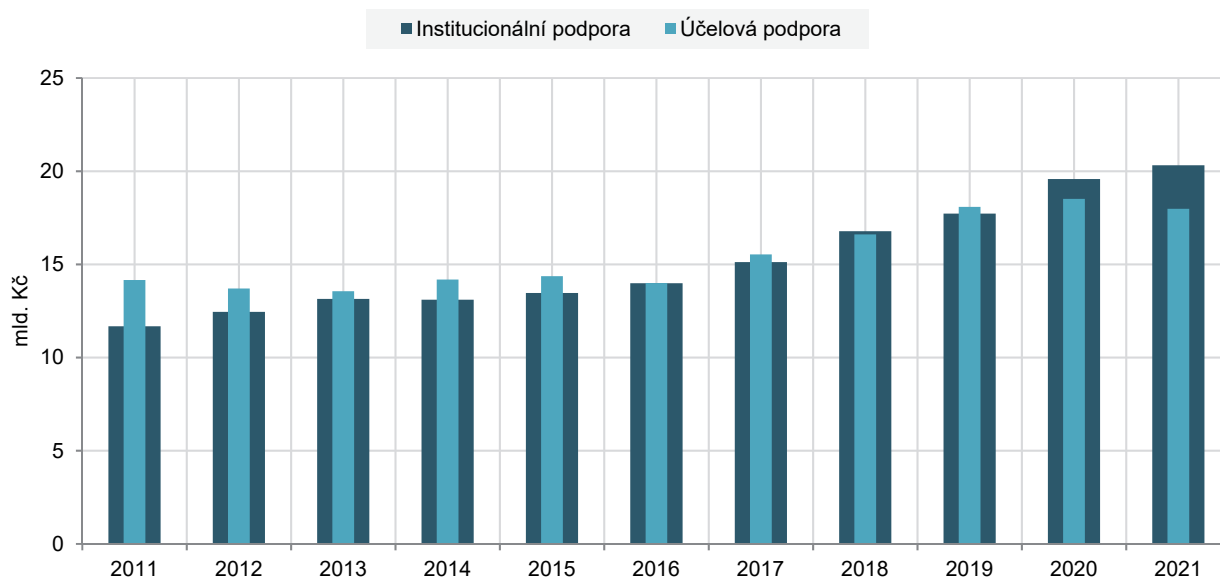
Jiný pohled na státní rozpočtovou podporu VaV poskytuje členění podle formy této podpory – na institucionální a účelovou.

Institucionální podpora VaV zahrnuje státní rozpočtové prostředky na VaV, které jsou v souladu s metodikou OECD poskytnuty zejména na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace, specifický vysokoškolský výzkum a mezinárodní spolupráci ve VaV.

Účelová podpora VaV zahrnuje státní rozpočtové prostředky na VaV, které jsou poskytnuty zejména na projekty VaV, včetně spolufinancování projektů hrazených z operačních programů EU, nebo na financování projektů velkých výzkumných infrastruktur.

Výši jednotlivých forem financování ovlivňuje zejména čerpání prostředků z Operačních programů¹⁷ a investice do infrastruktury VaV. V období let 2010 až 2021 nelze vysledovat jednoznačný trend vývoje jednotlivých forem financování, i když v posledních dvou letech roste podíl podpory institucionální na úkor účelové. V roce 2021 bylo formou **institucionální podpory** alokováno do VaV **20,3 mld. Kč** a **účelovou formou** rovných **18 mld. Kč**. Institucionální podpora převýšila účelovou i v roce 2020, kdy rozdíl činil 1,1 mld. Kč. V roce 2021 účelová podpora VaV ze státního rozpočtu poklesla o 500 mil. Kč, naopak institucionální vzrostla o 700 mil. Kč. Nárůst institucionální podpory byl způsoben především nárůstem výdajů na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací.

¹⁷ Týká se **Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF)**. Blíže viz <http://www.dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU>

GRAF 3-3: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR podle formy financování (mld. Kč); 2011–2021

V roce 2021 dosáhlo spolufinancování projektů hrazených z **Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF)** určených na výzkum a vývoj ze státního rozpočtu **1,2 mld. Kč** a podílelo se tak rovnými 3 % na státních rozpočtových výdajích na VaV. **Poplatky a příspěvky na mezinárodní spolupráci** ve VaV, které jsou hrazeny formou institucionální podpory z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva obrany, dosáhly v roce 2021 celkem **1,1 mld. Kč**.

V ČR patří dlouhodobě mezi největší poskytovatele **institucionální podpory Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a Akademie věd České republiky (AV ČR)**. V roce 2021 pocházelo ze zdrojů těchto dvou institucí 85 % všech institucionálních výdajů na VaV v ČR. Institucionální podpora ze strany MŠMT směřuje především do veřejných vysokých škol (9,1 mld. Kč v roce 2021). AV ČR rozdělila mezi své výzkumné ústavy 5 mld. Kč a dalších 1,9 mld. Kč bylo vyčleněno na financování infrastruktury AV ČR. Kromě dvou výše zmíněných subjektů poskytuje institucionální podporu vlastním resortním výzkumným organizacím i většina resortů a nově pak od roku 2017 také Ministerstvo dopravy a Ministerstvo životního prostředí. Pouze Grantová a Technologická agentura neposkytují žádnou institucionální podporu.

Účelová (projektová) podpora VaV byla v roce 2021 financována na území ČR prostřednictvím deseti rozpočtových kapitol. V minulosti bylo takových rozpočtových kapitol až 22. Nejvýznamnějším poskytovatelem této podpory byla, v roce 2021 poprvé, **Technologická agentura ČR (TA ČR)**¹⁸. Agentura byla založena primárně za účelem podpory aplikovaného výzkumu s důrazem na spolupráci mezi podniky, vysokými školami a veřejnými výzkumnými institucemi. Financování projektů například v programech „EPSILON“¹⁹, „ZÉTA“²⁰, „Centra kompetence“ a nově „TREND“ je realizováno výhradně účelovou formou podpory. V roce 2021 poskytla TA ČR na účelovou podporu VaV celkem 5,4 mld. Kč, což odpovídalo rovným 30 % celkové účelové podpory poskytnuté na VaV v ČR v daném roce. Hlavními příjemci účelové podpory od TA ČR jsou soukromé národní podniky a veřejné vysoké školy.

Druhým nejvýznamnějším poskytovatelem účelové podpory v ČR bylo v roce 2021 **MŠMT**, jež rozdělilo účelové prostředky ve výši 4,6 mld. Kč. Jednalo se o čtvrtinu z celkových účelových státních rozpočtových výdajů na VaV v ČR. MŠMT poskytuje podporu na základní a aplikovaný VaV prováděný především na

¹⁸ Technologická agentura byla založena v roce 2009. Blíže o Technologické agentuře viz: <https://www.tacr.cz>

¹⁹ Program EPSILON se zaměřuje na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje zaměřených převážně na průmyslové technologie, jejichž výsledky mají rychlé uplatnění na trhu. <https://www.tacr.cz/program/program-epsilon/>

²⁰ Program ZÉTA je zaměřen na podporu začínajících výzkumníků a výzkumníků v inovačních aktivitách a kultuře rovných příležitostí projektů. Další programy viz <https://www.tacr.cz/programy-a-souteze/>

veřejných vysokých školách. Patří sem i spolufinancování projektů hrazených z Evropských strukturálních a investičních fondů (dle metodiky OECD).

Grantová agentura ČR (GA ČR)²¹ podporuje každoročně granty zaměřené zejména na základní výzkum. Finanční prostředky jsou poskytovány nejlepším projektům ze všech oborů vědy na základě veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji. V roce 2021 rozdělila Grantová agentura na projekty finanční prostředky ve výši 4,1 mld. Kč, což odpovídalo 23% podílu na účelovém veřejném financování VaV v ČR.

Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) bylo nejvýznamnějším poskytovatelem účelové podpory v letech 2000 až 2011. V roce 2021 bylo, co do výše poskytované účelové podpory (1,1 mld. Kč), na čtvrtém místě. Část aplikovaného výzkumu je nyní hrazena z rozpočtové kapitoly TA ČR. MPO podporuje především aplikovaný výzkum a experimentální vývoj. Financování projektů VaV probíhá zejména prostřednictvím programu TRIO. Hlavními příjemci účelové podpory MPO jsou soukromé národní podniky. V roce 2021 činil podíl MPO na celkovém účelovém financování VaV 6 %.

Ze státních rozpočtových výdajů na VaV jsou financovány i náklady na činnost poskytovatelů této podpory a prostředky na pořádání veřejných soutěží a hodnocení projektů a výdajů na věcné nebo finanční ocenění mimořádných výsledků. Tyto prostředky rozpočtované na „provoz“ činily v roce 2021 celkem 2,3 mld. Kč, tj. 6,0 % z GBARD. Prostředky jsou součástí institucionální podpory. Spadá sem i financování výzkumné infrastruktury Akademie věd ČR.

3.4 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle poskytovatelů

Nejvýznamnějším poskytovatelem veřejné podpory VaV je dlouhodobě **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**. Prostřednictvím rozpočtové kapitoly MŠMT bylo v roce 2021 do výzkumných a vývojových aktivit alokováno rovných **15 mld. Kč**, což odpovídá podílu **39 %** z celkového objemu státních rozpočtových výdajů na VaV. Více než dvě třetiny těchto finančních prostředků byly poskytnuty formou institucionální podpory (podrobněji viz předchozí kapitola). Největší část z rozpočtu MŠMT na VaV (11 mld. Kč, 74 %) byla určena na financování VaV prováděného na veřejných vysokých školách. Jde jak o institucionální podporu v rámci všeobecného rozvoje znalostí na vysokých školách (9,2 mld. Kč), tak i účelovou (1,9 mld. Kč) jako je například podpora velkých infrastruktur pro VaV (695 mil. Kč) nebo spolufinancování projektů VaV v rámci Operačního programu výzkum, vývoj a vzdělávání (701 mil. Kč).

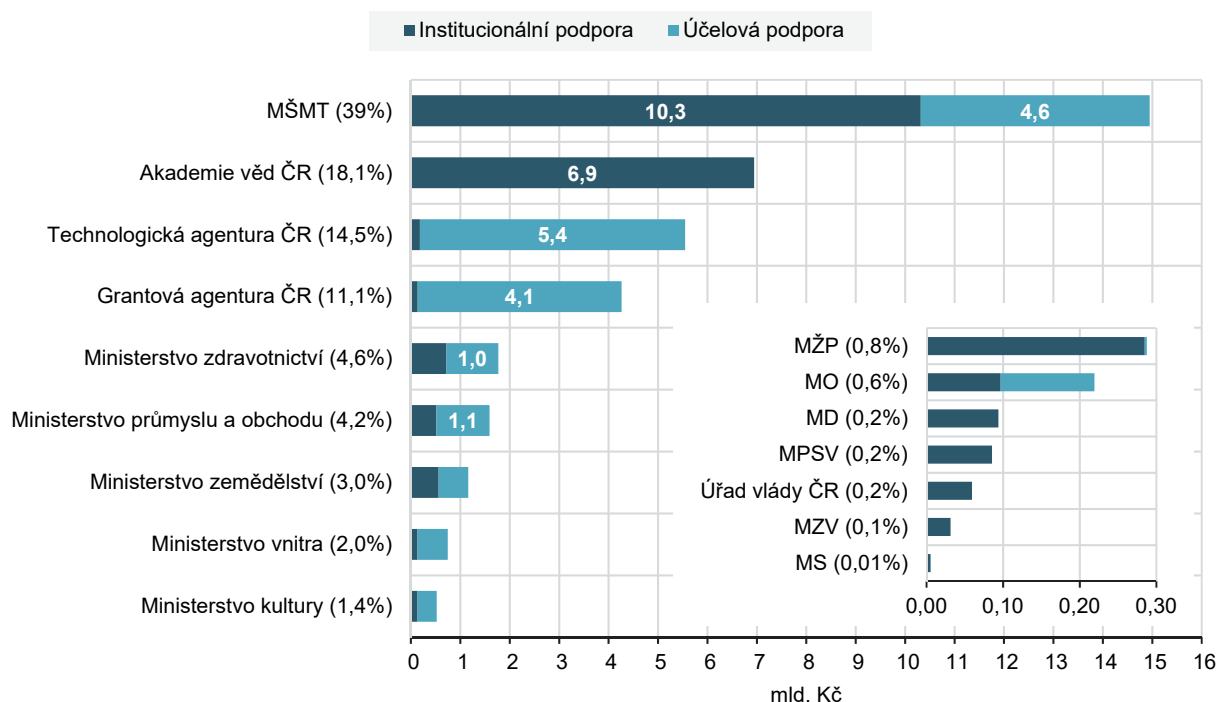
MŠMT spolufinancuje a předfinancuje čerpání finančních prostředků z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). V rámci programového období 2014 až 2020 se jednalo o Operační program výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV)²², jehož cílem je přispět k posunu ČR směrem k ekonomice založené na vzdělané, motivované a kreativní pracovní síle, na produkci kvalitních výsledků výzkumu a jejich využití pro zvýšení konkurenceschopnosti ČR. Z tohoto programu, na který bylo alokováno celkem cca 73 mld. Kč, je možno čerpat prostředky až do roku 2023. Do roku 2021 bylo tako vyčerpáno na projekty VaV z OP VVV téměř 37 mld. Kč. V roce 2021 dosáhlo spolufinancování VaV projektů z OP VVV ze státního rozpočtu 1,1 mld. Kč – jde o částku započítanou do GBARD (podrobněji viz přechozí 3.1).

Druhým nejvýznamnějším poskytovatelem veřejné podpory VaV byla **Akademie věd ČR**, která ze svého rozpočtu podpořila výzkum a vývoj ve výši **6,9 mld. Kč**. Celá tato částka byla formou institucionální podpory alokována výhradně v rámci ústavů AV ČR. Podíl na celkových státních rozpočtových výdajích na VaV činil **18,1 %**.

²¹ Blíže o Grantové agentuře viz: <http://gacr.cz/>

²² K dalším informacím o Operačních programech v gesci MŠMT viz následující odkaz: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy-1>

GRAF 3-4: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR podle poskytovatelů a formy podpory (mld. Kč; podíl na GBARD); 2021

Vysvětlivky: MŠMT (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy), MŽP (Ministerstvo životního prostředí), MO (Ministerstvo obrany), MD (Ministerstvo dopravy), MPSV (Ministerstvo práce a sociálních věcí), MZV (Ministerstvo zahraničních věcí), MS (Ministerstvo spravedlnosti)

Technologická agentura ČR se v posledních letech stala významným poskytovatelem státní rozpočtové podpory na VaV. V roce 2020 objemem rozdělovaných prostředků na podporu VaV předstihla Grantovou agenturu ČR. V roce 2021 agentura hospodařila s částkou 5,6 mld. Kč (včetně nákladů na vlastní činnost). Na projekty VaV rozdělila 5,4 mld. Kč, přičemž dominantní část finančních prostředků směřovala na projekty aplikovaného výzkumu a také experimentálního vývoje. V rámci svého nejvýznamnějšího programu „TREND“²³ rozdělila veřejné finanční prostředky ve výši 1,6 mld. Kč. Podpora směřovala především do soukromých podniků (2 mld. Kč) a veřejných vysokých škol (2,1 mld. Kč).

V pořadí čtvrtou nejvýznamnější rozpočtovou kapitolou, z níž byl v Česku financován výzkum a vývoj, byla **Grantová agentura ČR**, která, jak již bylo dříve zmíněno, v roce 2021 poskytla účelovou podporu grantovým projektům v hodnotě 4,1 mld. Kč. Včetně nákladů na vlastní činnost vydala na VaV celkem 4,3 mld. Kč. Tato částka představovala 11% podíl na celkových výdajích na VaV financovaných ze státního rozpočtu. Největšími příjemci podpory byly veřejné vysoké školy (2,1 mld. Kč) a veřejné výzkumné instituce (1,9 mld. Kč).

Ministerstvo zdravotnictví, v pořadí pátá nejvýznamnější rozpočtová kapitola co do objemu rozdělovaných finančních prostředků na VaV, podpořilo částkou 1,8 mld. Kč lékařský výzkum. Podíl na celkových výdajích na VaV financovaných ze státního rozpočtu dosáhl 4,6 %. Téměř dvě třetiny podpory připadlo nemocnicím, 768 mil. Kč pak nemocnicím fakultním. Veřejné vysoké školy získaly na provádění zdravotnického výzkumu částku 419 mil. Kč.

²³ Program TREND (2020–2027) má za cíl podpořit VaV projekty zaměřené na výrobní, digitální a kybernetické technologie. Garantem realizace Programu je Ministerstvo průmyslu a obchodu, poskytovatelem podpory je Technologická agentura České republiky.

Ministerstvo průmyslu a obchodu podpořilo částkou 1,6 mld. Kč převážně národní podnikatelské subjekty z řad malých a středních podniků provádějící průmyslový výzkum a vývoj. Se spuštěním nového programu TRIO²⁴ nastal postupný nárůst rozpočtových prostředků určených na podporu podnikového VaV v rámci této kapitoly. Výzkumné a vývojové projekty v programu TRIO byly v roce 2021 podpořeny souhrnnou částkou 733 mil. Kč. Převážná část podpory VaV směřovala do soukromých podniků (1,1 mld. Kč), zejména pak soukromých národních podniků (1 mld. Kč). Veřejné školy pak získaly 226 mil. Kč.

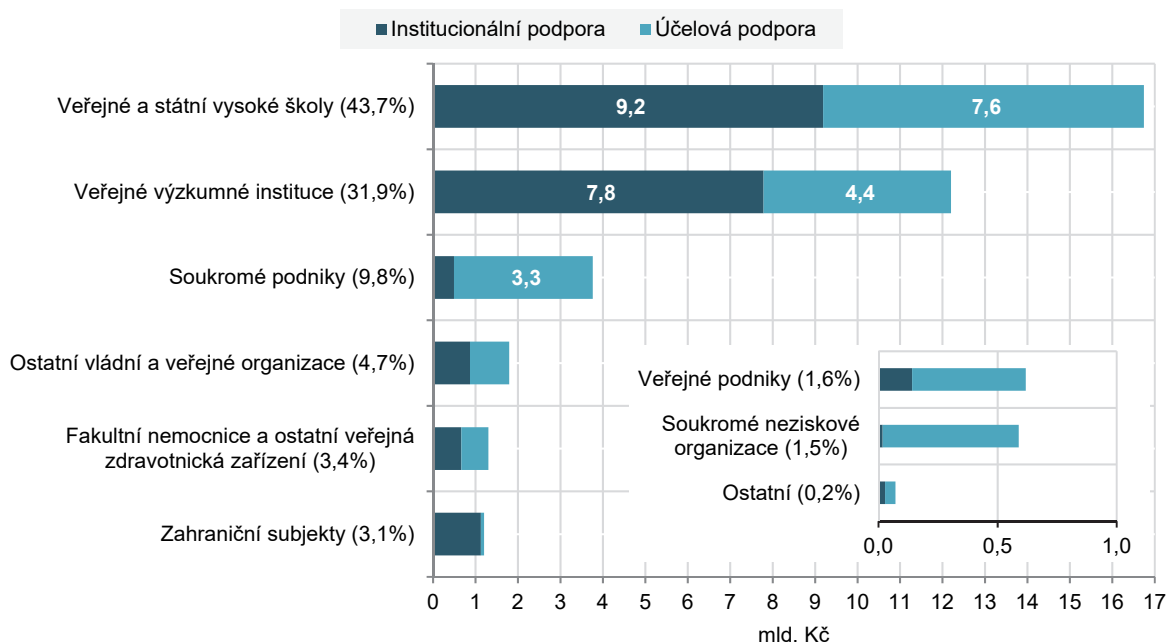
Poslední rozpočtovou kapitolou, která rozdělila na podporu VaV částku vyšší než jednu miliardu korun, bylo **Ministerstvo zemědělství**, které v roce 2021 vydalo na podporu zemědělského výzkumu 1,2 mld. Kč. Polovinu z uvedené částky získaly veřejné výzkumné instituce, soukromé podniky pak 292 mil. Kč a veřejné vysoké školy 223 mil. Kč.

Zbývající resorty podpořily VaV částkami nižšími než je jedna miliarda korun. Například v případě Ministerstva vnitra to bylo 0,6 mld. Kč. Vůbec nejmenší podpora VaV šla v roce 2021 z rozpočtových kapitol Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zahraničních věcí.

3.5 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle příjemců

Nejvýznamnějšími příjemci státní podpory výzkumu a vývoje jsou dlouhodobě **veřejné vysoké školy**. V roce 2021 se veřejným vysokým školám podařilo získat veřejnou podporu na provádění svých aktivit VaV ve výši **16,7 mld. Kč**, což představuje na státních rozpočtových výdajích na VaV podíl 43,7 %. Z této částky byla více než polovina poskytnuta formou institucionální podpory (9,2 mld. Kč), zejména pak prostřednictvím podpory rozvoje výzkumných organizací a specifického vysokoškolského výzkumu.

GRAF 3-5: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR podle příjemců a formy podpory (mld. Kč, podíl na GBARD); 2021

Další významnou skupinou příjemců byly **veřejné výzkumné instituce**²⁵, které v roce 2021 obdržely 31,9 % (**12,2 mld. Kč**) z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. I v jejich případě hraje institucionální forma

²⁴ Posláním programu TRIO (2016–2021) je podpořit aktivity v průmyslovém výzkumu a experimentálním vývoji, které budou využívat a dále rozvíjet potenciál v oblasti klíčových technologií (Key Enabling Technologies, dále jen „KETS“).

²⁵ Včetně ústředí Akademie věd ČR, která má v Registru ekonomických subjektů atribut organizační složky státu.

financování (7,8 mld. Kč, 64 %) významnou roli. Ústavy Akademie věd ČR získaly na podporu VaV ze státního rozpočtu částku 10,8 mld. Kč.

Soukromým podnikům se podařilo na své aktivity VaV získat státní podporu ve výši **3,8 mld. Kč**. V tomto případě dominuje účelová podpora (3,3 mld. Kč, 87 %). Převážnou část z celkové podpory VaV směřované soukromým podnikům (89 %; 3,3 mld. Kč) obdržely soukromé národní podniky. Zbytek (0,4 mld. Kč) získaly soukromé podniky pod zahraniční kontrolou. Podniky pod zahraniční kontrolou využívají více instrument nepřímé (daňové) podpory VaV²⁶.

Veřejné podniky získaly na své výzkumné a vývojové činnosti státní podporu o objemu **618 mil. Kč**, nejvíce z rozpočtové kapitoly Technologické agentury (224 mil. Kč) a Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (shodně 154 mil. Kč).

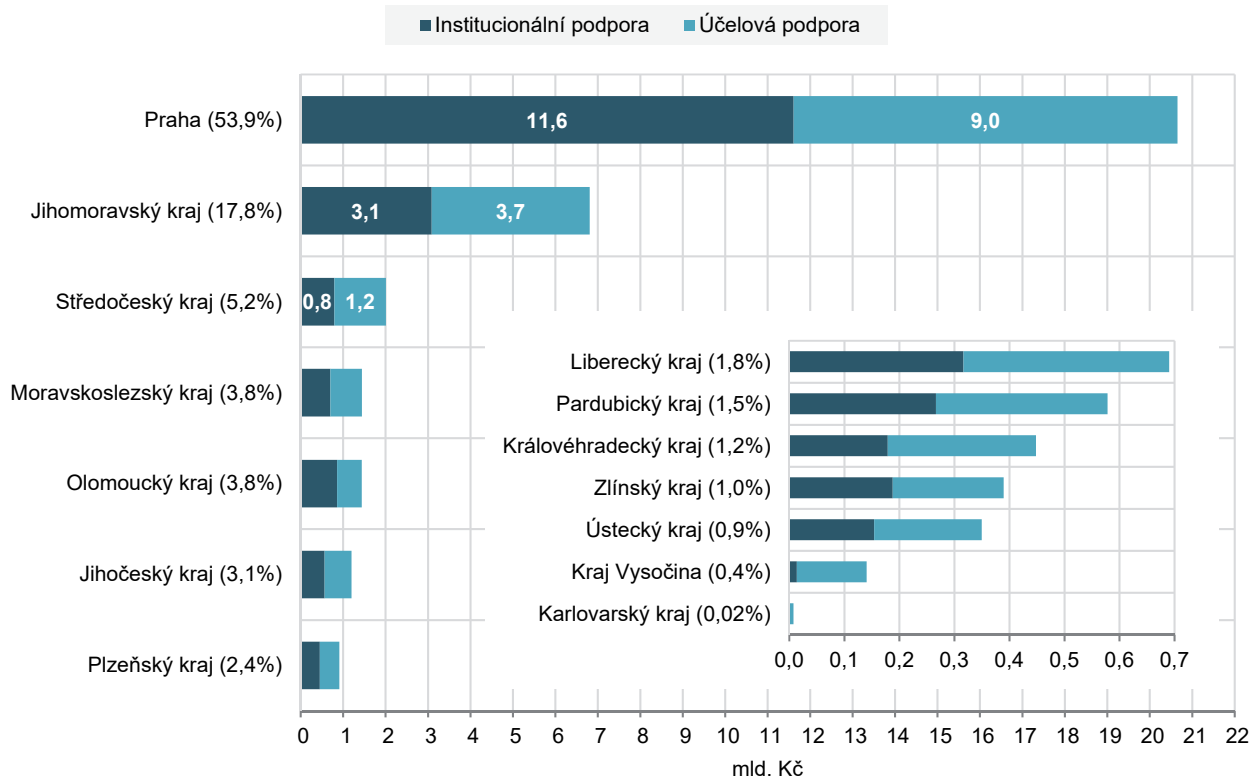
Veřejná zdravotnická zařízení, zejména pak fakultní nemocnice, obdržely v roce 2021 na provádění lékařského výzkumu od státu podporu ve výši **1,3 mld. Kč**, z toho více než polovina byla financována formou institucionální podpory.

Ostatní vládní a veřejné organizace získaly pro provádění výzkumných aktivit **1,8 mld. Kč** (4,7 % z celkové veřejné rozpočtové podpory VaV). **Zahraníční subjekty** obdržely na podporu mezinárodní spolupráce s českými subjekty částku 1,2 mld. Kč. Jednalo se dominantně o institucionální formu podpory (příspěvky a poplatky).

3.6 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle krajů

Z krajského pohledu se mezi nejdůležitější příjemce přímé veřejné podpory výzkumu a vývoje řadí kraje s vysokou koncentrací vysokých škol a veřejných výzkumných institucí.

GRAF 3-6: Státní rozpočtové výdaje na VaV podle krajů a formy podpory (mld. Kč; podíl na GBARD); 2021

²⁶ Blíže viz: <https://www.czso.cz/csu/czso/nepriama-verejna-podpora-vyzkumu-a-vyvoje>

Pomyslnou roli centra českého výzkumu (měřeno alokací finančních prostředků veřejné podpory VaV) hraje hlavní město **Praha**, kde subjekty provádějící VaV získaly v roce 2021 podporu ve výši **20,7 mld. Kč**. Tato částka odpovídá 54% podílu celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. Z hlediska formy financování zde převažovala institucionální podpora (11,6 mld. Kč; 56 %) nad účelovou (9 mld. Kč; 44 %), což je dáno koncentrací vysokých škol (získaly 7,6 mld. Kč) a ústavů Akademie věd ČR (9,1 mld. Kč).

Subjekty provádějící VaV v **Jihomoravském kraji** obdržely ze státního rozpočtu **6,8 mld. Kč** (17,8 % z celkových GBARD). V porovnání s Prahou se jedná o třetinový objem získaných prostředků.

Zajímavá je pozice **Středočeského kraje** s alokovanou částkou **2 mld. Kč**. V tomto kraji sice nepůsobí žádná veřejná vysoká škola, ale adresně zde provádí výzkum a vývoj několik veřejných výzkumných institucí a center výzkumu a vývoje postavených z Evropských strukturálních a investičních fondů, do nichž směřovala více než polovina státních rozpočtových výdajů na VaV v tomto kraji (konkrétně 1,2 mld. Kč).

Pouze v dalších 3 krajích (Jihočeský, Moravskoslezský a Olomoucký) převýšila v roce 2021 státní rozpočtová podpora VaV hranici jedné miliardy Kč. Vůbec nejméně obdržely subjekty provádějící VaV v Karlovarském kraji (pouze 8 mil. Kč). Svou roli hraje infrastruktura VaV, tj. nízký počet subjektů provádějících VaV obecně a skutečnost, že v tomto kraji nepůsobí žádná veřejná vysoká škola ani veřejná výzkumná instituce.

V grafu není uvedena položka „Neurčeno“²⁷ ve výši 1,2 mld. Kč, kam se řadí částky, jimž nebylo možné přiřadit konkrétní subjekt dle klasifikace krajů (NUTS3) z důvodu, že příjemce byl ze zahraničí nebo jím byla soukromá fyzická osoba nebo se jednalo o blíže nespecifikovanou položku.

²⁷ V roce 2021 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo na podporu zapojení ČR do mezinárodního výzkumu celkem 1,1 mld. Kč ve formě příspěvků a poplatků.

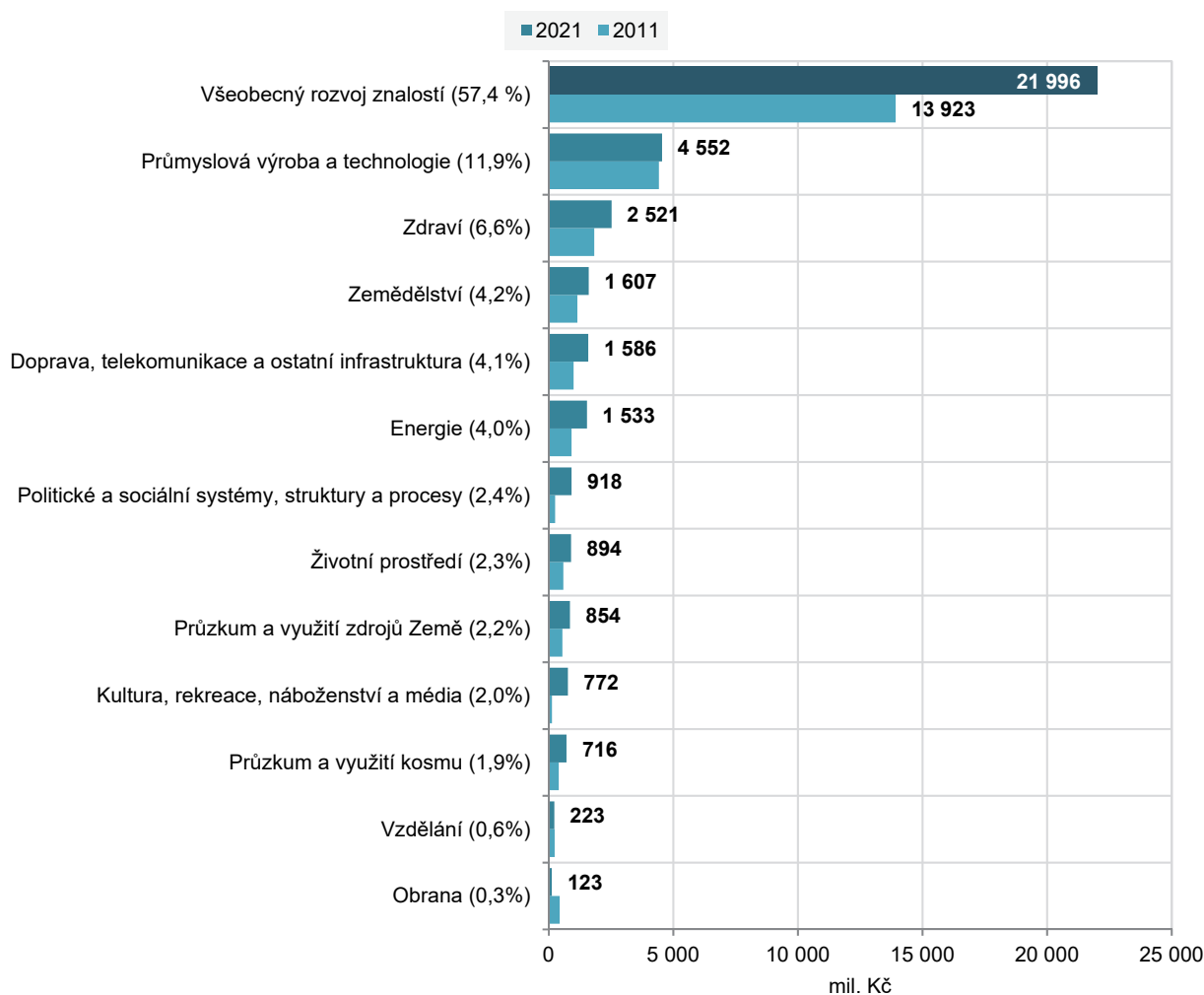

3.7 Státní rozpočtové výdaje na VaV podle socioekonomických cílů NABS

3.7.1 Úvod

Jak bylo již uvedeno, celková částka státem rozpočtovaných výdajů na výzkum a vývoj dosáhla v roce 2021 výše 38,3 mld. Kč. V této kapitole bude popsáno směřování těchto prostředků z hlediska socioekonomických cílů rozlišených dle **klasifikace NABS**²⁸.

GRAF 3-7: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR podle hlavních socioekonomických cílů klasifikace NABS v letech 2011 a 2021 (mil. Kč; podíl na GBARD v roce 2021)

Téměř veškerá podpora VaV směřovala v roce 2021 do civilního výzkumu a vývoje (99,7 %). Na **obranný (vojenský) výzkum a vývoj**, který je financován výhradně z rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany, stát vyčlenil pouze **0,3 % výdajů**. Pro srovnání, v roce 2011 podíl dosáhl 1,7 %.

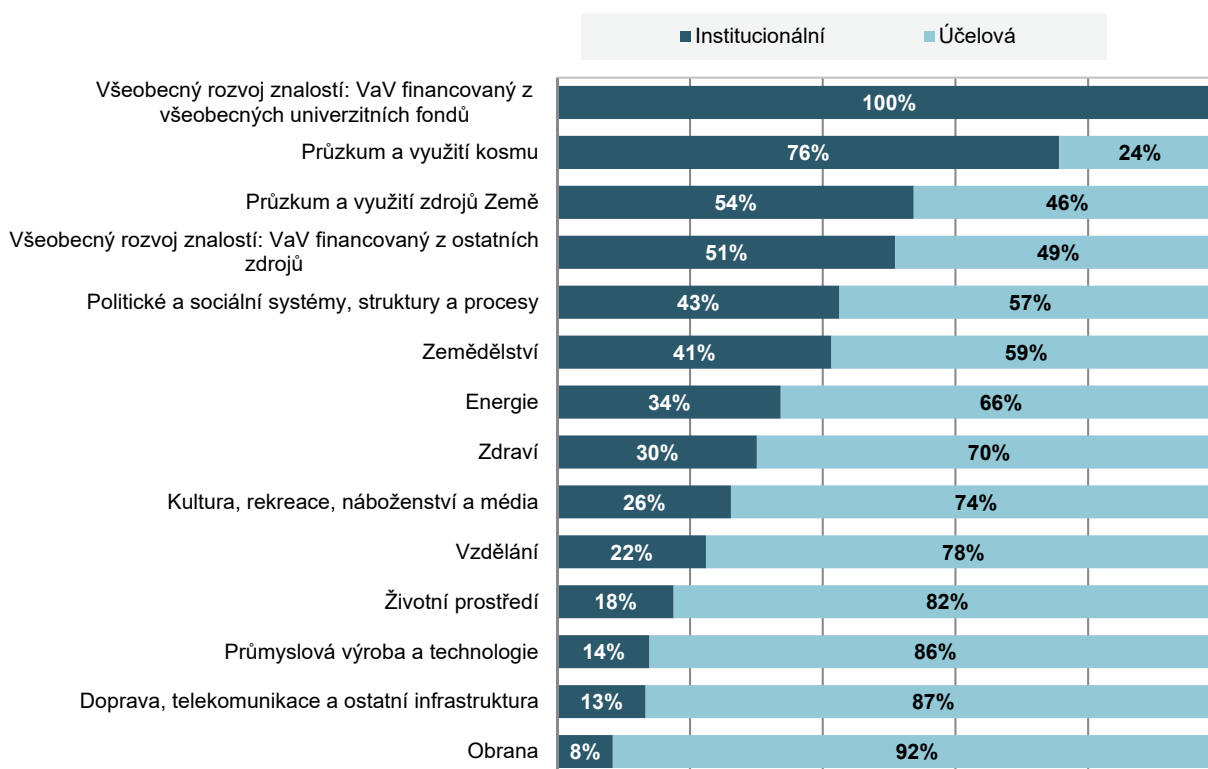
Co se týká formy financování jednotlivých socioekonomických cílů, je důležité, kdo (jaká rozpočtová kapitola) daný cíl financuje a kdo je příjemcem přímé veřejné podpory VaV. V případě SEO 12 – Všeobecný rozvoj znalostí na vysokých školách financovaný z institucionálních prostředků na VaV, kam spadá podpora dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace a specifického vysokoškolského výzkumu, je

²⁸ Klasifikace NABS: Nomenklatura pro analýzu a srovnání vědeckých programů a rozpočtů (Eurostat). Nomenklatura byla původně Eurostatem vypracována již v roce 1969 a její pozdější verze byly několikrát revidovány (v letech 1975, 1983, 1992 a 2007).

Socioekonomickým cílem se rozumí předem vymezená oblast výzkumu a vývoje, která se používá pro analytické účely při klasifikaci státních rozpočtových výdajů na VaV.

jedinou formu financování institucionální podpora VaV. Naopak výzkum a vývoj týkající se obrany je dominantně (z 92 %) financován prostřednictvím účelové formy podpory. Účelová forma výrazně převládá nad institucionální také u výzkumu a vývoje prováděného v rámci socioekonomického cíle SEO 04 – Doprava, telekomunikace a ostatní infrastruktura. Cíl SEO 06 – Průmyslová výroba a technologie je také z převážné části financován pomocí účelové podpory. V cíli SEO 13 – Všeobecný rozvoj znalostí financovaný z ostatních zdrojů na VaV je podíl institucionální podpory a účelové podpory téměř vyrovnaný. Svou roli zde hraje Akademie věd ČR a podpora jejích ústavů, které je realizována institucionální formou. Situace v ostatních socioekonomických cílech ukazuje následující graf.

GRAF 3-8: Struktura státních rozpočtových výdajů na VaV v ČR podle hlavních socioekonomických cílů a formy podpory; 2021

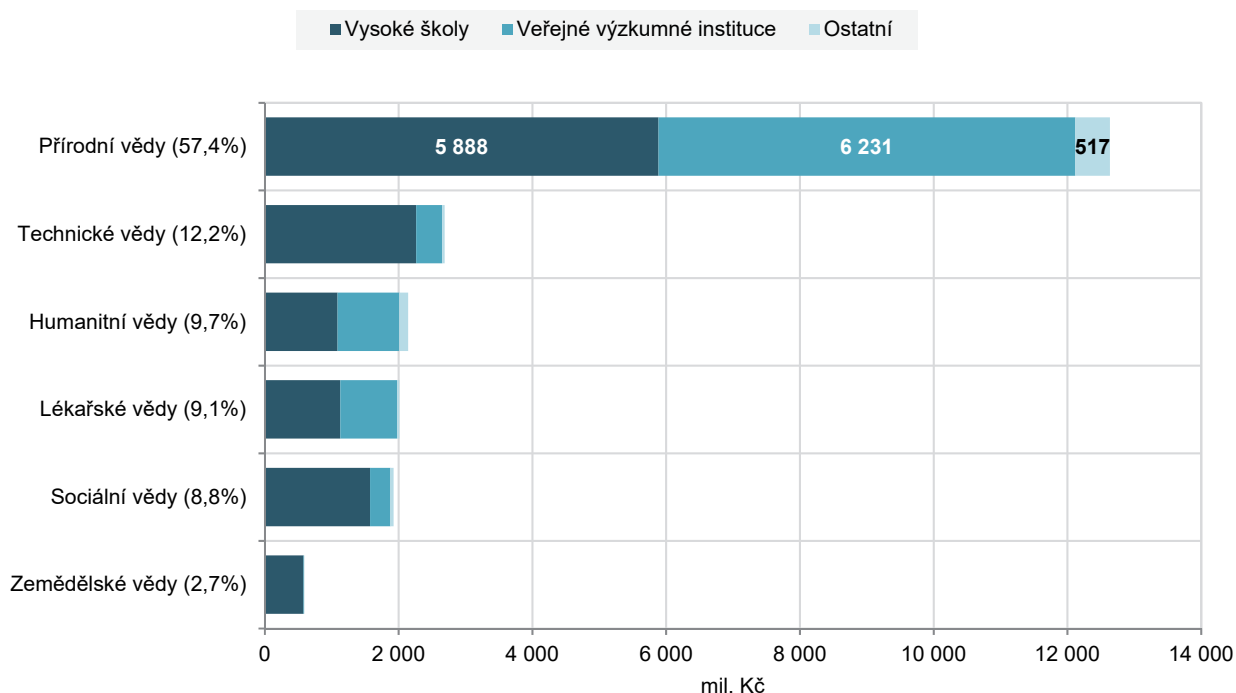
3.7.2 Všeobecný rozvoj znalostí (SEO 12 + SEO 13)

Více než polovina finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu na podporu výzkumu a vývoje byla určena na **všeobecný rozvoj znalostí (SEO 12+13)**. Částka 22 mld. Kč, která byla v roce 2021 za tímto účelem rozdělena, představuje 57,4 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD) v ČR. Pro výzkumné činnosti klasifikované v rámci všeobecného rozvoje znalostí je charakteristické, že nemají jednoznačně stanovené oblasti výzkumu (nejsou u nich určeny cíle a priority). Převážně se jedná o podporu aktivit spadajících pod **základní výzkum**. Tím se zásadně odlišují např. od oblasti VaV průmyslové výroby a technologií podpořené Ministerstvem průmyslu a obchodu nebo zdravotnického výzkumu podpořené Ministerstvem zdravotnictví.

V rámci všeobecného rozvoje znalostí bylo alokováno do **výzkumu a vývoje financovaného z ostatních zdrojů na VaV (SEO 13) 12,8 mld. Kč**. Na **VaV na vysokých školách financovaného z institucionálních prostředků (SEO 12) směřovalo 9,2 mld. Kč**. Výzkum a vývoj financovaný z ostatních zdrojů na VaV se tak v roce 2021 podílel z jedné třetiny na celkových státních rozpočtových výdajích na VaV. V případě VaV na vysokých školách financovaného z institucionálních prostředků tento podíl činil 24,1 %. Jedná se o socioekonomický cíl sdružující dle metodiky klasifikace NABS pouze institucionální prostředky směřující na podporu výzkumu na vysokých školách (dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací a specifický vysokoškolský výzkum).

Všeobecný rozvoj znalostí se dále člení podle vědních oblastí. Více než polovina státních rozpočtových výdajů na VaV směřovala v rámci všeobecného rozvoje znalostí do oblasti **přírodních věd**. Jednalo se o 12,6 mld. Kč, z toho pak prostřednictvím institucionální podpory VaV na vysokých školách šlo 3,8 mld. Kč. Nejvýznamnějšími příjemci zde byly veřejné výzkumné instituce (6,2 mld. Kč) a vysoké školy (5,9 mld. Kč). Řádově méně (2,7 mld. Kč) směřovalo do oblasti výzkumu a vývoje prováděného v **technických vědách**. V tomto případě nejvyšší podporu na provádění VaV v technických vědách získaly vysoké školy (2,3 mld. Kč). Následují humanitní vědy (2,1 mld. Kč) a lékařské vědy (2 mld. Kč). Nejméně státních rozpočtových prostředků na VaV v rámci všeobecného rozvoje znalostí směřovalo do sociálních věd (1,9 mld. Kč) a zemědělského výzkumu (0,6 mld. Kč). V případě lékařských a zemědělských věd se jedná o výzkum, který nebyl klasifikován do příslušných socioekonomických cílů (Zdraví, Zemědělství), protože nebyl financován příslušnými rozpočtovými kapitolami a svou povahou se jedná o mezní (mezioborový) výzkum.

GRAF 3-9: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR na všeobecný rozvoj znalostí (SEO 12 +SEO 13) podle vědních oblastí a hlavních příjemců podpory; 2021 (mil. Kč; %*)

*Procentuální podíl dané vědní oblasti na celkových výdajích na VaV ze státního rozpočtu směřujících do všeobecného rozvoje znalostí (SEO 12 +SEO 13) celkem v roce 2021.

Z hlediska regionálního směřuje veřejná podpora všeobecného rozvoje znalostí především do Prahy a Brna (Jihomoravský kraj), kde se nacházejí velké univerzity a pracoviště AV a dále do Olomouckého kraje. Ve všech uvedených krajích částka přesáhla hranici jedné miliardy korun. Subjekty provádějící VaV na území hlavního města získaly v rámci všeobecného rozvoje znalostí veřejnou podporu ve výši 13,2 mld. Kč.

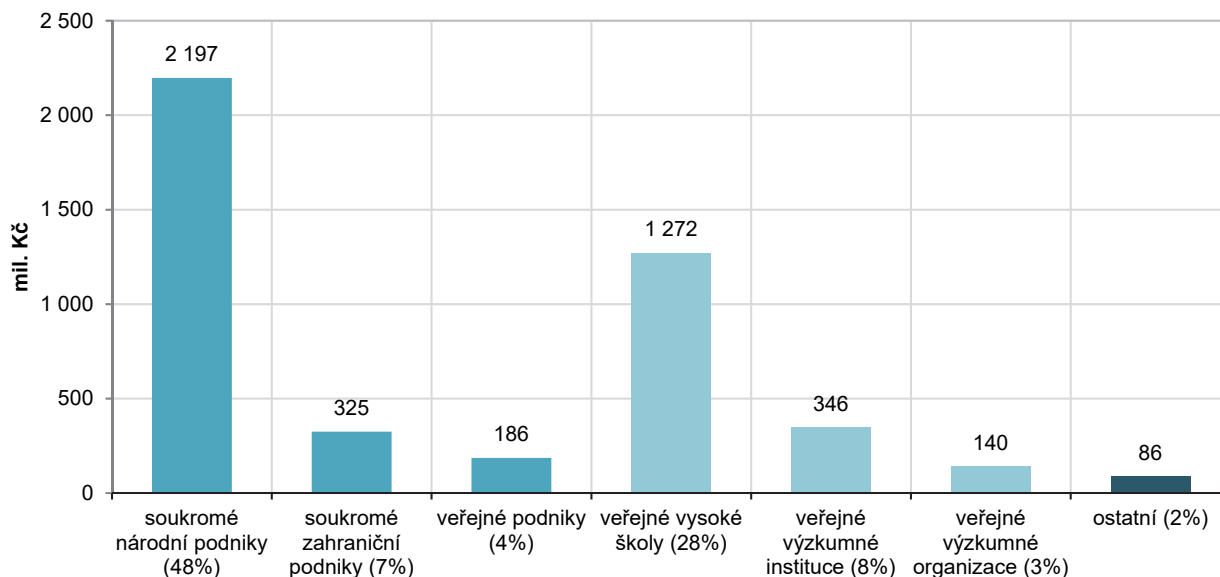
3.7.3 Průmyslová výroba a technologie (SEO 06)

Z jednoznačně specifikovaných cílů směřovala nejvyšší část veřejné podpory VaV do oblasti **průmyslové výroby a technologií**. Celkem byl výzkum a vývoj v oblasti průmyslové výroby podpořen částkou **4,6 mld. Kč**, odpovídající **11,9 %** celkových státních rozpočtových prostředků na VaV. Započteme-li do veřejného financování VaV v této oblasti také investice do VaV v oblasti technických věd, které jsou podcílem „Všeobecné rozvoje znalostí“, vzrostou celkové výdaje na VaV v oblasti průmyslové výroby a technologie na částku 7,2 mld. Kč (18,9 % z celkových GBARD).

Jak již bylo řečeno, z hlediska formy veřejné podpory zde jednoznačně převažovalo účelové financování (86 %). Pro daný socioekonomický cíl jsou charakteristické činnosti spojené s aplikovaným výzkumem a experimentálním vývojem v oblasti průmyslové výroby a technologií.

Soukromé podniky v rámci tohoto socioekonomického cíle získaly více než polovinu prostředků, konkrétně **2,5 mld. Kč**. V této kategorii byly dominantními příjemci soukromé národní podniky, kterým stát přispěl na provádění průmyslového výzkumu a vývoje částkou 2,2 mld. Kč. U soukromých zahraničních podniků to bylo 7krát méně. Na průmyslovém VaV, zejména pak ve spolupráci s podniky, se také podílely veřejné vysoké školy, které získaly 1,3 mld. Kč. U veřejných výzkumných institucí to bylo řádově méně (346 mil. Kč).

GRAF 3-10: Státní rozpočtové výdaje na VaV v ČR směřující do oblasti průmyslové výroby a technologií (SEO 06) podle hlavních příjemců; 2021 (mil. Kč, %*)

*Procentuální podíl dané skupiny příjemců na státních rozpočtových výdajích na VaV směřujících do průmyslové výroby a technologií v roce 2021

3.7.4 Zdraví (SEO 07)

Významný objem veřejné podpory VaV v roce 2021 plynul do oblasti **ochrany a zlepšování lidského zdraví**. Jednalo se zejména o finanční prostředky z rozpočtu Ministerstva zdravotnictví. V souhrnu byly v oblasti související s výzkumem lidského zdraví rozděleny prostředky v celkové výši **2,5 mld. Kč**, což odpovídá podílu **6,6 %** z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV.

Příjemci těchto prostředků byly z poloviny převážně nemocnice (1,2 mld. Kč), zejména pak fakultní nemocnice (832 mil. Kč).

Formou účelové podpory bylo čerpáno 70 % (1,8 mld. Kč) podpory zdravotnického výzkumu. Formou institucionální podpory bylo přijato zbývajících 30 % prostředků (759 mil. Kč).

Jak již bylo řečeno, lékařský výzkum je také klasifikován v rámci dříve jmenovaných socioekonomických cílů. Započteme-li také lékařské vědy spadající do podcílů Všeobecného rozvoje znalostí, pak do výzkumu zdraví směřovalo v souhrnu 4,5 mld. Kč. Jedná se o stejnou částku jako v roce 2020.²⁹

Z hlediska regionálního směřuje státní podpora zdravotnického výzkumu a vývoje především do Prahy a Brna, kde se nacházejí významná lékařská výzkumná pracoviště. V posledních letech roste význam zdravotnického výzkumu i v Středočeském kraji v těsném zázemí hlavního města, kde vznikla nová veřejná výzkumná centra

²⁹ Především na AV ČR probíhá všeobecný rozvoj znalostí spadající sice do oblasti přírodních věd ovšem často s přesahem či využitím i do oblasti medicíny.

financovaná primárně ze zdrojů EU. Nelze také opomenout Olomoucký kraj, kde se nacházejí významná lékařská pracoviště vysokých škol.

3.7.5 Zemědělství (SEO 08)

Se souhrnnou přidělenou veřejnou podporou VaV ve výši **1,6 mld. Kč** v roce 2021 byl zemědělský výzkum čtvrtým nejpodporovanějším cílem. Z hlediska celkových státních rozpočtových výdajů na VaV směřovalo do oblasti zemědělského výzkumu **4,2 %** prostředků.

Do oblasti zemědělského výzkumu je zařazen veškerý výzkum v oblasti zemědělství, lesnictví, rybářství a produkce potravin. Finanční prostředky jsou využívány k podpoře výzkumu umělých hnojiv, prostředků k hubení škůdců či pesticidů, veterinární medicíny, mechanizace zemědělství či jiných postupů zvyšování produktivity v zemědělství, lesnictví či rybářství. O podporu zemědělského výzkumu se stará zejména Ministerstvo zemědělství, které v roce 2021 podpořilo VaV v této oblasti částkou 1,1 mld. Kč.

Hlavními příjemci prostředků v tomto cíli byly veřejné výzkumné instituce (včetně AV ČR), do nichž směřovalo 809 mil. Kč. Dále podniky, které z těchto prostředků získaly 388 mil. Kč, a veřejné vysoké školy, mezi které bylo rozděleno 360 mil. Kč.

Započteme-li také zemědělské vědy spadající do všeobecného rozvoje znalostí (SEO 12+13), pak zemědělský výzkum byl podpořen částkou v souhrnu 2,2 mld. Kč.

Nejvíce státních rozpočtových výdajů na VaV směřovalo na podporu zemědělského výzkumu do Prahy (976 mil. Kč) a Brna (524 mil. Kč). Významným příjemcem byl také Jihočeský kraj (236 mil. Kč).

3.7.6 Doprava, telekomunikace a ostatní infrastruktura (SEO 04)

V pořadí dalším ze socioekonomických cílů, kam ze státního rozpočtu v roce 2021 směřovala na VaV více než miliarda, konkrétně **1,6 mld. Kč**, byla oblast **dopravy, telekomunikací a ostatní infrastruktury**. Tento socioekonomický cíl sdružuje VaV v oblasti územního plánování, plánování a stavby budov, inženýrských a vodohospodářských staveb, telekomunikací, dopravy apod. Podíl tohoto cíle na celkových státních rozpočtových výdajích na VaV činil **4,1 %**.

Příjemci podpory byly zejména veřejné vysoké školy (588 mil. Kč), soukromé neziskové organizace (386 mil. Kč) včetně sdružení starající se o páteční síť českého internetu a veřejné výzkumné instituce (285 mil. Kč).

Z krajského pohledu směřovala nevyšší podpora VaV do Prahy, která z celkové částky v tomto cíli získala více než polovinu prostředků. Příjemci v Jihomoravském kraji obdrželi 393 mil. Kč, v Moravskoslezském kraji pak 129 mil. Kč. Zde téměř celá částka putovala do vysokých škol.

3.7.7 Energie (SEO 05)

Důležitou výzkumnou a vývojovou oblastí je socioekonomický cíl **energie**. Tento cíl sdružuje VaV zaměřený na výrobu, distribuci, uchovávání a racionální či efektivní využití veškerých forem energie. Výzkum spadající do této oblasti získal v roce 2021 veřejnou podporu v celkové výši **1,5 mld. Kč**, což byla **4 %** z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. Účelovou formou byla alokována převážná většina prostředků (1 mld. Kč; 66 %).

Podstatná část těchto prostředků v rámci cíle Energie směřovala do podniků (celkem 554 mil. Kč), zejména pak veřejných, které byly podpořeny částkou 330 mil. Kč. Dalších 353 mil. Kč bylo rozděleno mezi veřejné vysoké školy. Výzkum v oblasti energie prováděný ve veřejných výzkumných institucích byl podpořen částkou 166 mil. Kč.

Podpora VaV v oblasti energie ze státního rozpočtu směřovala zejména do Prahy (386 mil. Kč) a Středočeského kraje (327 mil. Kč).

3.7.8 Politické a sociální systémy, struktury a procesy (SEO 11)

Výzkum v oblasti politických a sociálních systémů, struktur a procesů byl v roce 2021 podpořen ze státního rozpočtu částkou **918 mil. Kč**. Na celkových státních rozpočtových výdajích na VaV se tento socioekonomický cíl podílel **2,4 %**.

Jedná se zejména o výzkumné činnosti probíhající v úzkém kontaktu s poznatky v oblasti společenských a humanitních věd, tedy částečně se překrývají s obdobnými vědními oblastmi klasifikovanými ve všeobecném rozvoji znalostí.

Na financování výzkumu v tomto cíli se podílela zejména Technologická agentura ČR (260 mil. Kč) a Akademie věd ČR (165 mil. Kč). Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy přispělo částkou 172 mil. Kč.

Hlavními příjemci prostředků v tomto cíli byly veřejné výzkumné instituce, do nichž směřovalo 354 mil. Kč, a veřejné vysoké školy, které obdržely 312 mil. Kč.

3.7.9 Ochrana životního prostředí (SEO 02)

V současné době nabývá výzkum v oblasti **životního prostředí** na důležitosti. Souvisí to s politickou iniciativou Evropské unie formulované v dokumentu Zelená dohoda pro Evropu³⁰. V roce 2021 byl výzkum ochrany životního prostředí podpořen ze státního rozpočtu souhrnnou částkou ve výši **894 mil. Kč** odpovídající podílu **2,3 %** celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. Ve srovnání s rokem 2010 došlo k navýšení podpory o více než třetinu.

Tento cíl zahrnuje dle klasifikace NABS identifikaci a analýzu zdrojů a příčin znečišťování, analýzu znečišťujících látek a jejich dopadů na člověka, přírodu a životní prostředí, rozvoj měřicích zařízení a monitorovacích systémů.

Převážná část této podpory byla poskytnuta formou podpory účelové (737 mil. Kč, 82 %). Vzhledem k tomu, že Ministerstvo životního prostředí není poskytovatelem účelové formy podpory VaV, jsou projekty zaměřené na ochranu životního prostředí financovány z programů jiných rozpočtových kapitol, zejména pak z rozpočtu Technologické agentury ČR a Grantové agentury ČR.

Hlavními příjemci prostředků v tomto cíli byly veřejné výzkumné instituce, do nichž směřovalo 384 mil. Kč, a veřejné vysoké školy, které získaly 332 mil. Kč.

3.7.10 Ostatní socioekonomické cíle

Na výzkumné aktivity související s **průzkumem a využitím zdrojů Země (SEO 01)** stát v roce 2021 vyčlenil **854 mil. Kč (2,2 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV)**. Jedná se o oblast seskupující výzkum kůry a pláště, oceánů, atmosféry a jejich využití, meteorologický průzkum, hydrologii či výzkum klimatu.

Výzkum v oblasti **Kultury, rekreace, náboženství a médií**³¹ byl podpořen ze státního rozpočtu částkou **772 mil. Kč (2 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV)**. Spadá sem například i výzkum v oblasti digitalizace muzejních sbírek. Oproti roku 2020 byla navýšena veřejná podpora pro VaV v tomto cíli téměř trojnásobně. Souvisí to s podporou nově zřizované infrastruktury muzeí.

Průzkum a využití vesmíru (SEO 03) sdružující vesmírný výzkum a technologie pro civilní účely byl v roce 2021 podpořen částkou **716 mil. Kč**, což odpovídá **1,9 %** celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. Více než polovina prostředků byla uhrazena formou institucionálních prostředků do zahraničí. Jednalo se

³⁰ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs

³¹ Dřívější socioekonomický cíl NABS 1992 – Společenské struktury a vztahy byl revizí NABS 2007 rozdělen na tři samostatné socioekonomické cíle: Vzdělání (SEO 09), Kultura, rekreace, náboženství a média (SEO 10) a Politické a sociální systémy, struktury a procesy (SEO 11).

zejména o příspěvek do Evropské kosmické agentury a Evropské organizace pro astronomický výzkum na jižní polokouli.

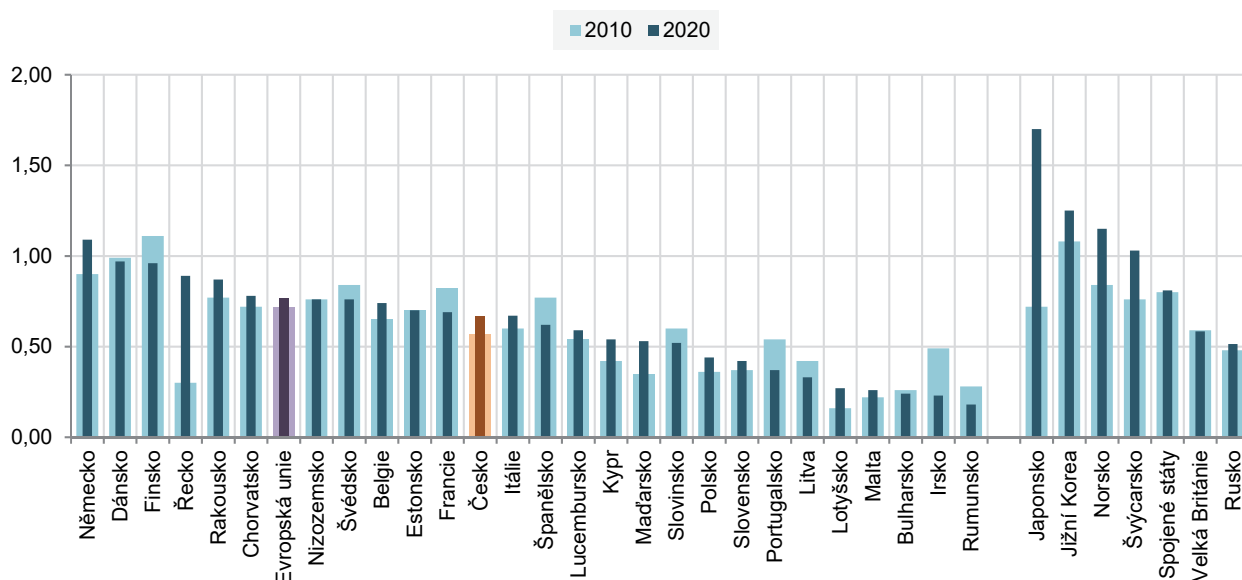
Nejméně z civilního výzkumu byly podpořeny výzkumné aktivity v rámci socioekonomického cíle **Vzdělávání (223 mil. Kč; 0,6 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV)**.

Do **vojenského (obranného) výzkumu (SEO 13)** směřovala v roce 2021 finanční podpora ve výši **123 mil. Kč** (pouhé **0,3 %** z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV), která byla téměř v celé své výši přidělena prostřednictvím rozpočtu Ministerstva obrany. Více než polovinu těchto finančních prostředků (70 mil. Kč) získaly veřejné podniky. Podíl vojenského výzkumu se dlouhodobě pohyboval na úrovni blízké 1 % z celkových státních rozpočtových výdajů na VaV. V roce 2021 podíl poprvé klesl pod jedno procento.

3.8 Státní rozpočtové výdaje na VaV v mezinárodním kontextu

Pro mezinárodní srovnání státních rozpočtových výdajů na VaV se kromě absolutní částky (např. v paritě kupní síly) používají i poměrové ukazatele. Nejběžnější z nich je podíl státních rozpočtových výdajů na VaV (GBARD) na hrubém domácím produktu (HDP).

GRAF 3-11: Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj v zemích EU a vybraných státech světa – jako podíl na hrubém domácím produktu (HDP) těchto zemí; 2010 a 2020

Zdroj: Eurostat a vlastní dopočty ČSÚ

V případě **Česka** činil v roce 2020 podíl státních rozpočtových výdajů na VaV na hrubém domácím produktu **0,67 %**. Tento podíl zaostával za průměrnou hodnotou EU (0,77%). Pouze v případě Německa (1,09 %) přesáhl podíl hranici jednoho procenta HDP. Vysoké podíly státní rozpočtové podpory VaV na HDP ze zemí EU zaznamenalo v roce 2020 také Dánsko (0,97 %) a Finsko (0,96 %). Na opačné straně žebříčku s nejnižším podílem bylo Rumunsko (0,19 %) a Irsko (0,23 %). Podíl státních rozpočtových výdajů na VaV na HDP v polovině zemí EU, ve srovnání s rokem 2010 stoupl, naopak v druhé polovině stagnoval nebo dokonce poklesl.

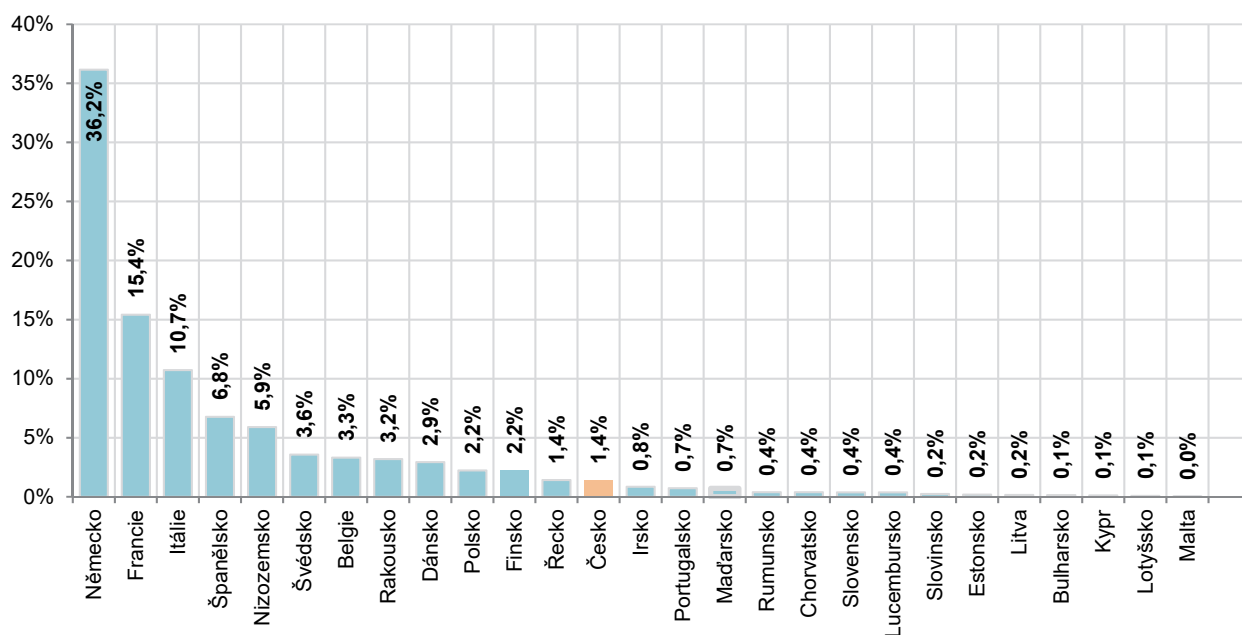
Ze zemí mimo EU dosáhlo vůbec nejvyššího podílu Japonsko (1,7 %). Hranici jedno procenta HDP překonaly také Jižní Korea (1,25 %), Norsko (1,02 %) a Švýcarsko (1,03 %). V případě Spojených států (0,81 %) byl podíl nižší a dopovídal hodnotě roku 2010. Výše podílu ve všech zmíněných zemích přesáhla průměrnou hodnotu EU.

V roce 2020 vydaly všechny země EU³² na podporu VaV v souhrnu **102,8 mld. EUR**. Vůbec nejvíce podpořilo ze svého rozpočtu VaV Německo (37,2 mld. EUR), následovala France (15,8 mld. EUR) a Itálie (11 mld. EUR). Státní rozpočtové výdaje na VaV těchto tří zemí v souhrnu dosáhly 62 % celkových státních rozpočtových výdajů na VaV zemí EU27. Příspěvek Česka byl pouze ve výši 1,4 %. Nejméně přispěly Malta, Lotyšsko, Kypr a Bulharsko. Jejich podíly byly na úrovni 0,1 %.

Spojené státy v roce 2020 podpořily z veřejných prostředků výzkum a vývoj částkou 149 mld. EUR, což je o 44 % procent více než vynaložily země EU dohromady. Japonsko podpořilo z veřejných prostředků VaV ve výši 75,5 mld. EUR. Oproti roku 2019 zde došlo k vysokému nárůstu, a to o 61 % z částky 47 mld. EUR. Jižní Korea podpořila VaV částkou 18 mld. EUR.

³² Bez Velké Británie, která v roce 2020 vynaložila na podporu výzkumu a vývoje prostřednictvím státních rozpočtových výdajů na VaV částku 14,1 mld. EUR.

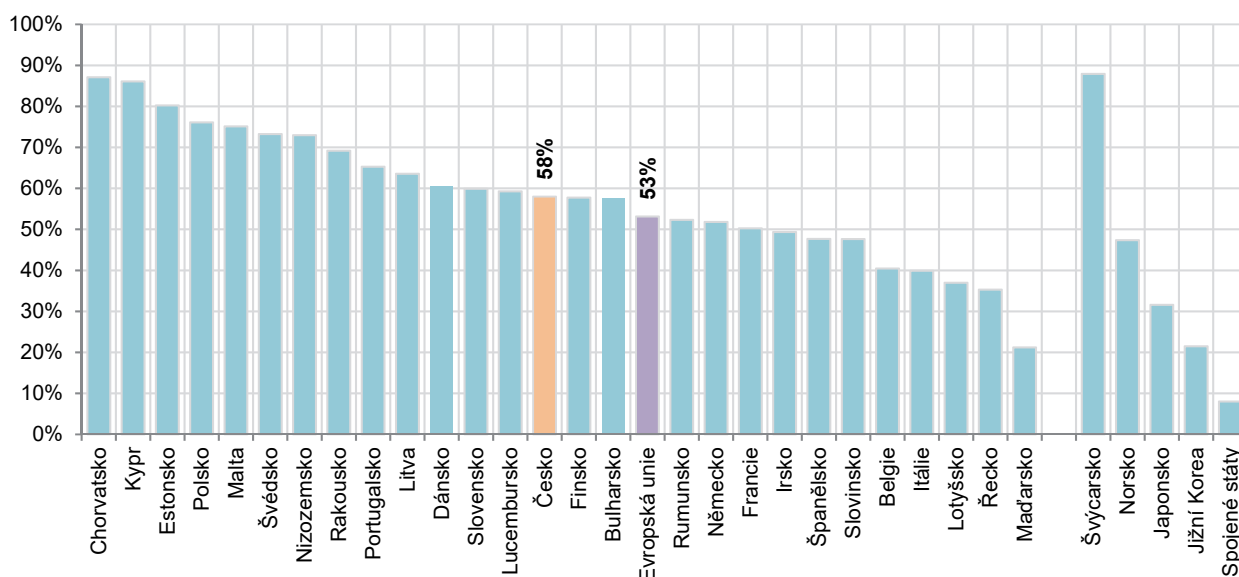
GRAF 3-12: Podíl státních rozpočtových výdajů na výzkum a vývoj v jednotlivých zemích EU na celkových státních rozpočtových výdajích na výzkum a vývoj EU; 2020

Zdroj: Eurostat a vlastní dopočty ČSÚ

V zemích EU směřuje největší část podpory do **všeobecného rozvoje znalostí (SEO12 + SEO13)**. Jedná se převážně o základní výzkum prováděný vysokými školami nebo veřejnými výzkumnými institucemi. Výši podpory v těchto socioekonomických cílech ovlivňuje systém veřejné podpory VaV uplatňovaný v dané zemi. V roce 2020 byla v průměru **EU** alokována do všeobecného rozvoje znalostí více než **polovina celkové státní rozpočtové podpory na VaV** (konkrétně 53 %). V případě Česka tento podíl dosáhl 58 %. Mezi členskými zeměmi EU dosáhly vůbec nejvyššího podílu Chorvatsko (87 %), Kypr (86 %) a Estonsko (80 %). Na opačném konci žebříčku zemí dle výše podílu se umístilo Maďarsko (21 %) a Řecko (35 %).

GRAF 3-13: Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj – Všeobecný rozvoj znalostí (SEO12+SEO13) v zemích EU a vybraných státech světa (% podíl na celkových GBARD); 2020

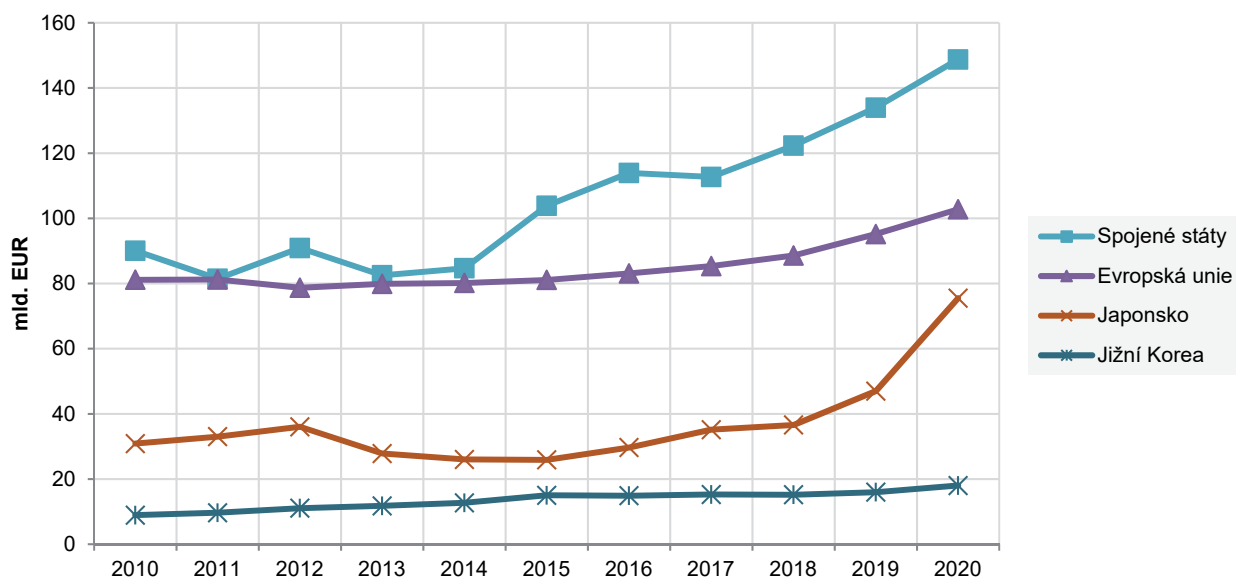

Zdroj: Eurostat a vlastní dopočty ČSÚ

Z mimoevropských zemí byl podíl státních rozpočtových výdajů na VaV směřovaný do všeobecného rozvoje znalostí velmi nízký ve Spojených státech (pouze 8 %), kde byl nejvíce podpořen výzkum a vývoj v oblasti obrany (47 %) a zdraví (28 %). Ve Spojených státech je veřejná podpora VaV organizována odlišně než v evropských zemích. Naproti tomu v Japonsku má veřejná podpora VaV na vysokých školách a ve veřejných institucích tradici. Podíl výdajů na všeobecný rozvoj znalostí na celkových státních rozpočtových výdajích na VaV zde dosáhl 32 %. V Jižní Koreji to bylo o více než polovinu méně (21 %).

V posledních deseti letech státní rozpočtové výdaje na VaV v EU pomalu postupně rostly, z 81,2 mld. EUR v roce 2010 na 103 mld. EUR v roce 2020. Ve Spojených státech byl nárůst výraznější, zejména pak od roku 2015, kdy se Spojené státy v podpoře VaV začaly vzdalovat Evropské unii. V roce 2020 byl rozdíl ve státních výdajích na VaV 45,9 mld. EUR ve prospěch Spojených států. V Japonsku státní rozpočtové výdaje na VaV spíše stagnovaly s mírným kolísáním – střídáním nárůstů a poklesů, ale v roce 2020 skokově narostly o 61 %. V Jižní Koreji po nárůstu v období 2010 až 2015 státní rozpočtové výdaje na VaV stagnují na úrovni 15 mld. EUR. V roce 2020 došlo ve srovnání s přechozím rokem k nárůstu výdajů o 13 %.

GRAF 3-14: Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj ve vybraných zemích v mld. EUR; 2010–2020

Zdroj: Eurostat a vlastní dopočty ČSÚ